
Begeestering in de kunst

TEKST: MIRJAM DIRKX

Bij Phoenix werken we graag met de muze. Maar door wie of wat laten de mensen die ons inspireren zich begeisteren?

We gingen op onderzoek. Vier kunstenaars die een connectie met Phoenix hebben, vertellen erover op deze pagina's.

Stef Bos is singer-songwriter en woordkunstenaar. Hij maakte zich onsterfelijk met het liedje *Papa* uit 1991, dat vele vaders en zoons een brok in hun keel heeft bezorgd. Zijn dichterlijke en soms wat filosofische instelling levert prachtig poëtische, dromerige nummers op. Zoals *Witsand*, een van zijn jongste liedjes en kernnummer in zijn huidige voorstelling.

'De aboriginals zingen hun jonge kinderen toe met een lied. De eerste keer dat het kind zijn dorp verlaat, zingt hij dat lied en dan ziet hij precies dat, waarover hij zingt. De herkenningstekens uit het lied wijzen hem naar voedselplaatsen en waterbronnen, zo raakt hij de weg nooit kwijt. Een prachtig initiatieritueel.

Inspiratie zie ik als een soort doorgeefluik: wij mensen staan op de schouders van onze voorouders. Er is zoveel wat ons niet is verteld, maar dat wel ligt opgeslagen in ons onbewuste. De zwarte Zuid-Afrikaanse muzikanten waar ik mee speel, zeggen dat we zingen met de stem van onze voorouders. Freek de Jonge

STEF BOS

BEELD: RITA KUENEN

zei: er loopt een draad door de geschiedenis waar alles al in zit. Dat vind ik geruststellende gedachtes, hier had ik vroeger op school wel over willen leren! Als maker ontslaat het me van het idee dat ik iets moet verzinnen. Het liedje schrijft mij, ik vertel de verhalen die er al zijn.

Alles wat ik tegenkom, zet iets in gang. Een toevallige ontmoeting, de gedichten van Pessoa of Szymborska, de teksten van Jung, van Rob Chrispijn, de filosofie. Als het ons menszijn maar vanuit meerdere dimensies bezieet. Ik ben grootgebracht aan de rivier. Aan de oppervlakte zie je het water bewegen, maar de onderstroom bepaalt de richting van de rivier. Ik ben >

NYNKE LAVERMAN

BEELD: MARTJE VAN DER HEIJDEN

Nynke Laverman is zangeres, songwriter en theatermaker. Na vijf albums is ze nu op tournee met *Plant*, een fluisterzacht mooie, indringende muzikale trip.

‘Ik ben gefascineerd door de *spoken word*-artiest Kae Tempest. Hen is superkritisch, maar altijd op een verbindende toon. Dat vind ik inspirerend. In het nummer *People’s Faces* spreekt Kae over ‘a bumbling farce, another disaster, catharsis, the struggle is going to finish us...’ en tegelijkertijd over ‘My sanity’s saved, because I can see your faces, I love people’s faces’. Die combinatie van engagement en compassie, die zoek ik ook.

Voor mijn nieuwe album *Plant* ben ik ook in het Engels gaan schrijven. Ik zong voornamelijk in mijn moedertaal, het Fries; een taal die poëtisch en klankrijk is. Maar in het Engels kan ik mijn boodschap beter kwijt. En die heb ik! Sinds ik een tijd bij de nomaden in Mongolië verbleef, ben ik me zeer bewust

van onze westerse omgang met de wereld. Waar wij in geloven – economische groei en boven al het andere leven staan – is niet langer houdbaar.

Met *Plant* kies ik verschillende perspectieven om dat verhaal te vertellen, bijvoorbeeld gezien vanuit de toekomst (*Your Ancestor*) of vanuit een boom (*Tree Tree*).

Soms ligt de frustratie en machteloosheid op de loer en zou ik me wel van de mensheid willen afkeren. Dan moet ik zoeken naar een vorm om die gevoelens een andere richting te geven. Hoop, mededogen. We eindigen de theatershow *Plant* met een improvisatie. Alle zintuigen open en jezelf geven, voorbij mijn interne oordelen. Vanuit de gedachte: wij weten het antwoord ook niet. En precies daar ontstaat de verbinding met het publiek!’

Nynke Laverman gaf een aantal jaren geleden een besloten optreden bij Phoenix. Ze toert vanaf oktober met haar voorstelling *Plant* door Nederland. www.nynkelaverman.nl >

gelukkig als mijn publiek tijdens onze optredens een avondlang kan drijven op de onderstroom, door de tijd.’

De liedjes van Stef Bos worden veel gedraaid tijdens opleidingsdagen bij Phoenix (en dat doet hem deugd!). Stef toert op dit moment met *Dit is nu 30 jaar later*. Een nieuwe voorstelling rondom het zesde zintuig is in de maak. Voor meer info en data: www.stefbos.nl.

BEELD: ROB HILLEBRAND

ROB HILLEBRAND

Beeldend kunstenaar met een atelier in Hilversum, schildert acryl op linnen.

‘Een van de kunstenaars die mij begeistert heeft, is Francis Bacon. Ik zag zijn *Second version of painting 1946* op de achterflap van een boek van J.F. Vogelaar en was meteen verkocht. De rauwheid, de kleuren, de donkerte, de structuur van het doek en de verf... dit is het! Herkenning. Voor mij toonde hij de essentie van wat het leven is, met alles wat daarbij hoort. Ik vond het zo bijzonder dat een schilder dat op deze eigengereide manier durfde te doen.

In mijn eigen werken zijn landschappen, stillevens, structuurwerk en symbolische voorstellingen favoriete

thema's. Ik herken mijzelf in het schizoïde masker. Je komt op de wereld en je moet er maar mee dealen. Dat roept fantasieën, onzekerheid en angst op. Schilderen is voor mij een bezwering daarvan; het proces van werken is een manier om de wereld min of meer te kunnen bevatten. Het mengen en opbrengen van de verf, het werken met meerdere lagen, het weer verwijderen van de verf, het schuren en krassen, het aanbrengen van een vloeiende kwaststreek, het zijn evenzovele manieren om de tijd stil te laten staan of zelfs te vergeten. Het liefst onder begeleiding van muziek, passend bij mijn stemming van het moment.

Ik vind een doek geslaagd als het een zeker ongemak of een associatie van verlatenheid oproept, in de hoop de existentiële eenzaamheid, weltschmerz en weemoed van de mens via het schilderen te hebben getroffen.’

Er hangt een doek van Rob in ons pand aan de Nieuwegracht 56. Meer werk en informatie vind je op www.robhillebrand.com en op Instagram.

LOTTE VAN DEN BERG

Lotte van den Berg gebruikt de theatrale vorm om verhoudingen tussen mensen zichtbaar te maken, niet alleen binnen de muren van het theater, maar ook daarbuiten. Ze beweegt zich tussen de werelden van dans, theater, performance en film en creëert daarmee een onderzoekende stijl, die het publiek uitnodigt tot verschillende ervaringen.

‘Als ik de tijd neem om me te laten raken, dan kan ik begeistert raken van allerlei alledaagse taferelen. Vanochtend nog in de auto voor het stoplicht; daar liep een jongen in een lange zwarte jas met bungelende armen, zijn hoofd gebogen. Op smalle gympies. Hij had iets oranje in zijn hand, het leek op een bankpas. Opeens gooide hij het weg. Al pratend in zichzelf liep hij vervolgens weer terug en raapte het op...

Zo’n klein tafereel van iemand die het net even anders doet. Het effect op mij is dat ik in een andere tijdservaring stap, een soort tussentijd met ruimte voor dagdromen, vertragen, verstillen. Mensen die proberen

de boel bij elkaar te houden, maar die het net niet lukt, ontroeren me. Hun kwetsbaarheid. Dan ontspant er iets in mij en kan ik de imperfectie of gebrokenheid in mezelf toelaten. Het voelt vertrouwd, alsof ik thuiskom. Dat heeft vast ook iets met mijn vader te maken, die besloot om uit de ratrace te stappen en in een zelfgebouwd hutje ging wonen.

In mijn werk zoek ik naar het collectief oefenen en delen van wat je lastig vindt, de kracht van als je elkaar in je kwetsbaarheid toelaat. Ons nieuwe werk RIZOOM (van Building Conversations) is een dwaaltocht waarin mensen moedwillig in de war worden gebracht. Als deelnemer krijg je de opdracht

om een uur lang te murmelen, reagerend op en in gesprek met alles wat je tegenkomt. Je zoomt in op brandnetels tussen stoeptegels, mos op een colablikje; op zoek naar een andere manier van zijn in de wereld. Na de dwaling serveren we een rijkgevulde soep en sluiten we af met een gesprek. Mooi om te zien wat er gebeurt als we durven toegeven dat we de weg kwijt zijn en het even niet weten.’

Lotte van den Berg werkte afgelopen zomer mee aan de Phoenix Vrijplaats met de performance DYING TOGETHER/futures. In juni was RIZOOM te beleven in Leeuwarden. www.buildingconversation.nl/aanbod-item/rizoom

BEELD: KRIS DEWITTE